

ρέων ἐγκλημάτων διὰ τῆς ἀνεξετάστου παραδοχῆς, καὶ γενικῆς περιθάψεως εἰς τὸ Μητρεῖον ὁποιασδήποτε ἐγκύου γυναικὸς ἀνεξαιρέτως. Εἶδε καὶ ἡ Ἑλλάς νὰ μιμηθῇ ποτὲ καὶ κατὰ τοῦτο τὴν ἐνδοξον καὶ φιλάνθρωπον Γαλλίαν, καὶ νὰ ἀνεγείρῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς τοιοῦτον κατάστημα, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει ἀληθῶς πεπολιτισμένον ἔθνος.

Ἐν Παρισίοις, τὴν 27 Μαρτίου, 1841.

ΒΙΑΡΙΑ ΙΑΚΩΒΟΥ Γ. ΠΙΤΖΙΠΙΟΥ.

ΕΚΡΗΞΙΣ ΤΟΥ ΗΦΑΙΣΤΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΤΗΣ ΚΙΛΩ-
ΕΙΑΣ, ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΗΣΟΝ ΧΑΟΥΑΗΝ.

Η ΧΑΟΥΑΗ, πρωτεύουσα τῶν Σανδουϊκῶν Νήσων, κεῖται εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανὸν, μετὰ 19 καὶ 20° Βορείου Πλάτους, καὶ 155 καὶ 156° Δυτικοῦ Μήκους. Ποῦνα δὲ λέγεται ἡ ἀνατολικωτέρα ἐξοχὴ αὐτῆς, καὶ Κιλώεια μέγα τι ἡφαίστιον ὄρος κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Πούνας. Ἐνθυμίζομεν τοὺς ἀναγνώστας ὅτι πρὸ ἱκανῶν ἐτῶν διατρίβουν εἰς τὴν νῆσον ταύτην Ἀγγλαμερικανοὶ ἱεραπόστολοι, οἵτινες μετέδωκαν εἰς τοὺς ἀγρίους κατοίκους βαθμὸν τινα πολιτισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ. Τὰ ἐπόμενα συνάγομεν ἐκ τοῦ ἡμερολογίου ἐνὸς τῶν ἱεραποστόλων τούτων.

Τὴν 30ην Μαΐου, 1840, παρετήρησαν οἱ κάτοικοι τῆς Πούνας καπνὸν καὶ πῦρ εἰς τὸ ἐνδότερον, ἐπὶ ἐρήμου καὶ βουνώδους χώρας. Κατὰ πρῶτον ἐνόμισαν ὅτι προήρχοντο ἀπὸ καιόμενόν τι δάσος· ἀλλὰ τὴν 31ην ἀνεδόθη ἐξαίφνης τόσον μεγαλοπρεπὴς καὶ φοβερὰ λάμψις, ὥστε δὲν ἔμεινεν ἀμφιβολία τις ὡς πρὸς τὸ αἷτιον τοῦ φαινομένου. Τὸ πῦρ ἤξανε εἰς τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός· ἀλλὰ δὲν ἐξέῤῥεε καθ' οἷανδήποτε διεύθυνσιν. Ἀπαντες ἦσαν ἐντρομοί, καθὼ βέβαιοι μὲν ὅτι τὸ ἀναλελυμένον ῥεῦμα ἤθελε χυθῆν εἰς τὴν παραλίαν ἀπὸ τὸ τετραχισχίλιον ποδῶν ὕψος αὐτοῦ, ἀλλ' ἀγνοοῦντες ποῦ ἤθελε ῥεῦσειν, ἢ πόσῃ φθορὰν ἤθελε προξενήσῃν ὁ πυρώδης δρόμος του. Τὴν Δευτέραν, Ἰουνίου 1ην, ἤρχισε νὰ ἐκρέῃ κατὰ βορειανατολικὴν διεύθυνσιν, τὴν δὲ προσεχῇ Τετάρτην, Ἰουνίου 3ην, πρὸς τὸ ἐσπέρας, ὁ καιόμενος ποταμὸς ἐφθασεν εἰς τὴν θάλασσαν, κατὰ μέσον ὅρον ἡμῶν μίλιον τὴν ὥραν διαβάς. Τὸ τάχος τῆς ῥοῆς ἦτο πολὺ ἄνισον, κατὰ τὴν ὁμαλότητα ἢ ἀνωμαλίαν τῆς γῆς. Ποτὲ μὲν ἐκινεῖτο πέντε μίλια τὴν ὥραν, ἄλλοτε δὲ, διὰ τὰ παρεμπύπτοντα ἐμπόδια, ἐχρονотρίβει γεμίζων βαθεΐας κοιλιάδας, καὶ ἀνυψούμενος ἐπάνωθεν λόφων καὶ κρημνῶν, ἢ αὐτοὺς διαρρηγνύων.

Πηγὴ τῆς ἐκρήξεως ταύτης ἦτο κυρίως ὁ μέγας κρατὴρ τῆς Κιλώειας. Ἐκ τοῦ ὄρους ὅμως τούτου ἔρρεεν ἡ λάβα ὡς ὀκτὼ μίλια ὑπὸ τὴν γῆν εἰς βάθος χιλίων ἴσως ποδῶν· ἀλλ' ὁ δρόμος αὐτῆς διεκρίνετο σαφέστατα ἐκ τῶν πολυαριθμῶν σχισμῶν τοῦ προσώπου τῆς γῆς, καὶ τῶν ἀναδιδομένων καπνοῦ, ἀτμοῦ, καὶ ἀερίων. Ἡ πρώτη δὲ ὁρατὴ ἐκρήξις ἐγένετο εἰς δάσος τι, κατὰ τὸν πυθμένα παλαιῷ κρατῆρος, ὡς τετρακοσίων ποδῶν βάθος ἔχοντος. Ἐνταῦθα ὁ πυρώδης ποταμὸς ἔμεινεν ὀλίγον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς· ἄφαντος δὲ πάλιν γενόμενος, καὶ ῥεύσας ὑπὸ τὴν γῆν ἐν ἡ δύο μίλια,

ἀνεφάνη ἐκ νέου, καὶ ἐκάλυψεν ἑκτασιν ὡς πεντήκοντα Ἀγγλικῶν στρεμμάτων. Πάλιν δὲ κατεβυθίσθη, καὶ διέῤῥευσεν ὑπὸ τὴν γῆν δύο ἢ τρία μίλια, καὶ πάλιν ἀνεφάνη εἰς ἄλλον ἀρχαῖον δασὺν κρατῆρα, τὸ δάσος καταναλώσας. Ἐκ νέου ἐγένιν ἄφαντος· ἐνῷ δ' ἔρρεεν ὑπόγειος, διέσχισε τὴν ὑπεράνω γῆν, ἐμποιῶν εἰς αὐτὴν ῥήγματα ἐξ δακτύλων ἕως δέκα ἢ δώδεκα ποδῶν τὸ πλάτος, καὶ κάποτε τὸν κορμὸν δένδρου μὲ τσαύτην ἀκρίβειαν διαχωρίζων, ὥστε τὰ σκέλη αὐτῶν ἴστανται ἀκόμῃ δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τοῦ χάσματος. Εἰς τινας τόπους δυσκόλως εὐρίσκει τις τὰ ἴχνη τοῦ ὑπογείου ῥεύματος, ἐξ αἰτίας τοῦ ἀδιαχωρήτου δάσους ὑπὸ τὸ ὁποῖον διέβη. Ἀφοῦ δ' ἔρρευσεν ὑπὸ τὴν γῆν μίλια τινά, ἴσως ἐξ ἡ ὀκτῶ, πάλιν ἐξεῤῥάγη ὡς κατακλυσμὸς πυρὸς, καὶ συναρπάσας δάση, καλύβας, φυταλιὰς, καὶ πᾶν ὅ, τι προσέτυχε, κατεκύλισε πρὸς τὸν αἰγιαλὸν μὲ ἀκάθεκτον ὄρμην, καὶ τέλος ἀπὸ κρημνὸν τεσσαράκοντα ἢ πεντήκοντα ποδῶν ἐχύθη εἰς τὴν θάλασσαν ὡς παμμεγέθης καταρῥάκτης, μὲ τρανοὺς κρότους, φοβεροὺς συριγμοὺς, καὶ χιλίους ἀνηκούστους καὶ ἀπεριγράπτους ἤχους. Φαντάσου ποταμὸν ἐξ ὀρυκτῶν ἀναλελυμένων, τοῦ πλάτους καὶ βάθους τοῦ Νιαγάρα*, βαθεὸς δ' ἐρυθροῦ χρώματος, πίπτοντα εἰς τὸ πέλαγος μ' ὅλην τὴν λάμψιν καὶ καῦσιν τοῦ πυριφλεγούς προσώπου του! Δύο ἰσχυρὰς ἐνεργεΐας συγκρουομένας! Δύο γιγαντιαίας δυνάμεις ἀνταγωνιζομένας, καὶ τὰ πλέον μεγαλοπρεπῆ ἀποτελέσματα ἐπιφερούσας! Ἡ ἀτμοσφαῖρα κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν ἐγεμε τέφρας, ἀφροῦ, ἀερίων, κλπ· ἐνῷ ἡ πυριφλεκτος λάβα, ὁρμῶσα εἰς τὰ ὕδατα, κατεθραύετο εἰς μυριάδας λεπτῶν μορίων, καὶ ὀπίσω ῥιπτομένη εἰς τὸν ἀέρα, ἐπιπτεν ὡς βροχὴ ἄμμου ἐφ' ὅλης τῆς περιχώρου. Ἡ παραλία ἐξετάθη εἰς τὴν θάλασσαν ἐν τεταρτημόριον τοῦ μιλίου, καὶ ὠραία τις ἀκτὴ ἐξ ἄμμου καὶ νέον ἀκρωτήριον ἐσχηματίσθησαν. Ἐγένιναν δὲ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τρεῖς λόφοι σκωρίας καὶ ἄμμου, ὁ μὲν χαμηλότερος διακοσίων ποδῶν, ὁ δὲ ὑψηλότερος τριακοσίων.

Τρεῖς ἐβδομάδας εἰσέβαλλεν ὁ φοβερός οὗτος ποταμὸς εἰς τὴν θάλασσαν μὲ ὀλίγην μετρίασιν. Πλῆθος ἰχθύων ἐφονεύθησαν, καὶ τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ ἐθερμάνθησαν εἰς διάστημα εἴκοσι μιλίων ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ. Τὸ πλάτος τοῦ ῥεύματος περὶ τὰς εἰσβολὰς αὐτοῦ εἶναι ἡμίσεως μιλίου, ἀλλ' εἰς τὸ ἐνδότερον διαφέρει ἀπὸ ἐνὸς ἕως τεσσάρων ἢ πέντε μιλίων, καθότι συνεμορφοῦτο, ὡς οἱ κοινοὶ ποταμοί, μὲ τὸ πρόσωπον τῆς χώρας τὴν ὁποίαν διέῤῥεε. Τῶνόντι, ἂν δύνασαι νὰ φαντασθῇς τὸν Νεῖλον μεταβεβλημένον εἰς ῥευστὸν πῦρ, τῆς πυκνότητος κεχυμένου σιδήρου, καὶ προβαίνοντα ποτὲ μὲν ταχέως, ποτὲ δὲ ὀκνηρῶς· ἄλλοτε πελαγίζοντα, καὶ ἄλλοτε διὰ στενώματος ὁρμῶντα, ἐξακολουθοῦντα

* Περιγραφὴν τοῦ φοβεροῦ καταρῥάκτου τῆς Ἀμερικῆς Νιαγάρα ἐμπορεῖ νὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης εἰς Σελ. 99 τοῦ Δευτέρου Τόμου τῆς Ἀποθήκης.

τὸν ἐλικοειδῆ δρόμον τοῦ εἰς δάση μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀρχαίας μοναξίας, θέλεις λάβειν ἰδέαν τινὰ τοῦ ἐνταῦθα παρασταθέντος θαύματος. Τὸ βάθος τοῦ ῥύακος πιθανὸν ὅτι διέφερεν ἀπὸ δέκα εἰς διακοσίους πόδας, κατὰ τὴν ἀνωμαλίαν τοῦ διαρρέομένου τόπου. Εἰς τὸ διάστημα τῆς ῥοῆς, ἡ νύξ μετετράπη εἰς ἡμέραν καὶ ἅπασαν τὴν ἀνατολικὴν Χαουάην. Τὸ φῶς ἀνέτελλε καὶ ἐξηπλοῦτο ὡς ἡ αὐγὴ ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ ἡ ἀναλαμβάνουσα αὐτοῦ ἐφαίνετο εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος τῆς νήσου. Ἐβλέπετο δὲ καὶ ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν μίλια μακρὰν εἰς τὸ πέλαγος· καὶ εἰς ἀπόστασιν τεσσαράκοντα μιλίων ἡδυνάτο τις λεπτοὺς τύπους νὰ ἀναγνώσῃ τὸ μεσονύκτιον.

Ὅλος ὁ δρόμος τοῦ ῥεύματος ἐκ τῆς Κιλωσίας εἰς τὴν Σάλασσαν εἶναι τεσσαράκοντα περίπου μιλίων. Ἡ γῆ τὴν ὁποίαν διέρρυσσε καταβαίνει πρὸς ἑκατὸν πόδας εἰς τὸ μίλιον. Τώρα δ' ἐψυχράνθη ἡ τῆς λάβας ἐπιφάνεια, καὶ μετὰ προσοχῆς ἐμπορεῖ τις νὰ διαπεράσῃ αὐτήν, μολοντί καυστηρὸς ἀτμός, ἀέρια δριμύτατα, καὶ καπνὸς πολλοῦ ἀκόμη ἀναδίδονται.

Δύο σχεδὸν ἡμέρας ὠδοιπόρου ἐπὶ τῆς εὐμεγέθους ταύτης μάξης τῶν θερμῶν ἔτι καὶ καπνίζοντων ὀρυκτῶν· εἰς πᾶν δὲ βῆμα ἐξεπληττόμενη ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Λόφοι ἀνελύθησαν, χάσματα καὶ βαθεῖαι κοιλάδες ἐφράχθησαν, καὶ δάση μεγαλοπρεπῆ ἀνηλώθησαν ὡς πτερὸν εἰς τὰς φλόγας. Εἰς τινὰ μέρη διαιρούμενος ὁ ποταμὸς ἔρρεεν εἰς χωριστὰς κοίτας δι' ἀρκετὸν διάστημα, ἔπειτα δὲ συνενούμενος ἐσχημάτιζε νησία διαφόρου μεγέθους, μὲ δένδρα ἰστάμενα ἔτι ἐπ' αὐτῶν, κεκαυστηριασμένα ὅμως καὶ μαύρων σκελετῶν ὅμοια.

Τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκρήξεως, ἡκολούθουν ελαφροὶ σεισμοί, πολλὰς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας, πλησίον τοῦ κέντρου τῆς ἐνεργείας· μακρὰν ὅμως δὲν ἔγιναν ἐπαισθητοί.

Θεοῦ χεῖρ φαίνεται ὅτι διεύθυνε τὸ πύρινον τοῦτο ῥεῦμα, ὥστε, ἀοίκητον σχεδὸν ἔρημον διαπεράσαν, οὐδεμίαν ἀπώλεσε ζωὴν, καὶ ὀλιγωτάτην μόνον ἀνήλωσεν ἰδιοκτησίαν. Ὅλίγας τινὰς καλύβας ἔκαυσε, καὶ ὀλίγας φυταλίας ἠφάνισεν· ἀλλ' οἱ κάτοικοι φυγόντες διεσώθησαν. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐκρήξεως, οἱ μὲν τῶν κατοίκων τῆς Πούνας διῆγον τὸ πλεῖστον τοῦ καιροῦ παρακλήσεις καὶ θρησκευτικὰς ἀκολουθίας ἀναγινώσκοντες, οἱ δὲ ἐφυγον ἔντρομοι ἀπ' ἐμπροσθεν τοῦ καταστρεπτικοῦ στοιχείου· ἄλλοι εἰς τὸ κράσπεδον αὐτοῦ πλανώμενοι περιειργάζοντο τὴν κατ' ἡμέραν αὐτοῦ πρόσδοον, ἄλλοι δὲ πάλιν ἐξηκολούθουν ἀκατάπληκτοι καὶ ἀτάραχοι τὸ σύνθημα αὐτῶν ἔργον, μολοντί ἐν μίλιον ἀπὸ τὰς θύρας τῶν ἔρρεεν ὁ πύρινος ποταμός. Κατὰ λέξιν ἡλθήκειν ὅτι ἔτρωγον, ἔπινον, ἡγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευσαν, ἔκτιζον, ἀδιαφοροῦντες κατὰ τὸ φαινόμενον εἰς τὸν βρυγμὸν δασῶν καταναλισκομένων, τὴν θάαν πυρὸς καταβιβρώσκοντος, τοὺς τρομεροὺς κρότους, τοὺς συριγμοὺς τοῦ αἵματος, τὴν διάρρηξιν τῆς γῆς, τὴν πτώσιν καὶ διάλυσιν γιγαντιαίων βράχων, τὴν ὀρμὴν καὶ σύγκρουσιν πυρίνων κυμάτων, τοὺς μυκηθμοὺς, τοὺς μορμυρισμοὺς, τὰς ἀνηκούστους βοὰς, τὰ ἐκ καιομένης

ἀβύσσου προερχόμενα. Ἀσυλλογίστως περιεφέροντο εἰς τὸ μέσον τῆς ἐκ τέφρας καὶ ἄμμου καὶ σπινθήρων βροχῆς, χωρὶς αἰσθημα θεωροῦντες τὸ φοβερόν καὶ κατὰ στιγμὴν ἀλλάσσον φαινόμενον τῆς ἀτμοσφαίρας, σκοτεινωπὸν, κατὰμαυρον, πελιδνόν, πυρίφλεκτον· τὴν πολλαχόθεν αἰφνίδιον ἀνύψωσιν τῆς φλογός, τὴν πρὸς τὰ ἄνω συστροφήν μυρίων στύλων καπνοῦ, καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτῶν συγκύλισμα εἰς πυκνὰ, ὡχρομέλανα, ἢ ποικιλόχροα νέφη. Ὅλα τὰ καταπληκτικὰ ταῦτα φαινόμενα ἐθεωροῦντο ὑπ' αὐτῶν ὡς ἡ πτώσις βροχῆς ἢ ὡς ἡ ποταμοῦ ῥοή, ἐνῶ εἰς ἄλλους ἐπέφερον τρόμον ὡς τὰ σημεῖα κατακαιομένου κόσμου, τῶν παρερχομένων οὐρανῶν, καὶ τῆς δευτέρας παρουσίας.

ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΗΜΟΝ.

ΤΟΠΑΛΑΙ, ὅσοι τῶν Εὐρωπαίων Χριστιανῶν ἐπεθύμουν νὰ ἐπισκεφθῶσι τὸν ἅγιον τάφον καὶ τοὺς λοιποὺς ἱεροὺς τόπους τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὑπέφερον μεγίστους κόπους καὶ κινδύνους, διὰ τῆς Εὐρώπης εἰς Κωνσταντινούπολιν, κάκειθεν διὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἰς τὴν Παλαιστίνην μεταβαίνοντες. Ἀφοῦ δ' οἱ Σταυροφόροι κατέσχον τὴν χώραν ταύτην, μεγάλως εὐκολύνθησαν οἱ προσκυνηταί, εἰς τινὰ τῶν λιμένων τῆς Συρίας κατ' εὐθεῖαν πλέοντες· καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ἐκράτουν τόσον πεισματωδῶς οἱ Σταυροφόροι τὸ παράλιον τῆς Παλαιστίνης. Ἀφοῦ ἀπώλεσαν τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἔκαμαν πρωτεύουσιν αὐτῶν τὴν Πτολεμαῖδα ἢ Ἀκρην, περὶ τὰ ἐβδόμηκοντα μίλια ἐκείνης ἀπέχουσιν. Ἡ πτώσις τῆς Ἀκρῆς παντελῶς αὐτοὺς ἀπεστέρησε τοῦ ἱεροῦ τόπου. “Ἡ φιλοχρηματία,” λέγει ὁ Γιββὼν, “ἦνοιγεν εἰσέτι τὸν ἅγιον τάφον εἰς εὐλαβεῖς τινὰς καὶ ἀόπλους προσκυνητάς, ἀλλὰ θλιβερά καὶ μονήρης σιωπὴ ἐπεκράτει κατ' ὅλην τὴν παραλίαν, ἥτις τοσοῦτον χρόνον ἀντήχει ἀπὸ τὴν τοῦ κόσμου ἔριδα.”

Ἄλλος δρόμος ἦτον ὁ διὰ τῆς ἀμμόδους καὶ ἀκάρπου ἐν γένει χώρας, ἥτις κεῖται μετὰξὺ Αἰγύπτου καὶ Παλαιστίνης, καὶ ἥτις συνιστᾷ μέρος τῆς Μεγάλης Αἰγυπτιακῆς ἢ Ἀραβικῆς Ἐρήμου. Ἡ ἔρημος αὕτη ἐκτείνεται ἐντὸς τῆς Παλαιστίνης μέχρι τῶν τειχῶν τῆς Ἰόππης· τοῦλάχιστον, ἀμμόδεις λόφοι ἕως αὐτοῦ σχεδὸν καλύπτουσι τὸ παράλιον. Ἡ ἀπὸ Καῖρου εἰς Ἰόππην ὁδοποιία λογίζεται ὡς δώδεκα ἢ δεκάπέντε ἡμερῶν. Εἶναι δὲ, ὅταν λαμβάνῃ τις τὴν ἀπαιτουμένην φροντίδα, ἀκίνδυνος μὲν, δυσάρεστος ὅμως καὶ πολύμοχος.

Προσκυνηταί, ἀπὸ τὴν Ἰόππην εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ διευσυνόμενοι, ἀφοῦ ἡ διεπέρασαν τὴν ἔρημον, ἡ ἀπέβησαν ἐκ τῆς Μεσογείου, βλέπουν ὀλίγον ἢ καὶ οὐδὲν τῆς ὠραιότητος ἢ καρποφορίας ἐκείνης, ἥτις τοπάλαι ἡξίωσε τὴν Χαναὰν τοῦ τίτλου “Γῆ ῥέουσα γάλα καὶ μέλι.” Ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος ἦτον ὁ κοινὸς δρόμος, τῶν ὄντι σχεδὸν ὁ μόνος εὐπρόσιτος, ὁ τοὺς προσκυνητάς εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἄγων, πολλὰι προσπάθειαι ἐγίνοντο